

Χαιρετισμός του Προέδρου της Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας στην Ημερίδα για την Εθνική Στρατηγική για την αναπηρία 2024-2030

Δευτέρα 4 Δεκεμβρίου, Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

Αξιότιμε κύριε Πρωθυπουργέ,

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ Επικρατείας,

Αξιότιμοι κυρίες και κύριοι Υπουργοί, Γενικοί Γραμματείς και Βουλευτές,

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία,

Κυρίες και κύριοι,

Ευχαριστώ θερμά τους διοργανωτές της ημερίδας για την ευγενική πρόσκληση. Στον σύντομο χαιρετισμό μου επιτρέψτε μου να αναφερθώ σε τρία θέματα.

Το πρώτο αφορά στην Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, η οποία έχει συσταθεί και λειτουργεί εδώ και δυόμισια χρόνια ως συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας, υπαγόμενο στον Πρωθυπουργό και στην Προεδρία της Κυβέρνησης, και έχει ως αποστολή, μεταξύ άλλων:

- Τη διαρκή παρακολούθηση των θεμάτων που σχετίζονται με το δικαίωμα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στον φυσικό και ψηφιακό χώρο.
- Τη διαμόρφωση προτάσεων για τη χάραξη δημόσιων πολιτικών σε θέματα καθολικής προσβασιμότητας.
- Τη συμβολή στον Ψηφιακό Μετασχηματισμό που συντελείται την εποχή αυτή στη χώρα μας, προωθώντας την καθολική ψηφιακή προσβασιμότητα.

Στο σύντομο χρονικό διάστημα λειτουργίας της, η Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας έχει να επιδείξει αξιοσημείωτο έργο, το οποίο έχει αποτυπωθεί, μεταξύ άλλων, σε γνωμοδοτήσεις και στις σχετικές ετήσιες εκθέσεις που έχουν υποβληθεί στη Βουλή.

Ενδεικτικά θα ήθελα να αναφερθώ στη συγκρότηση και λειτουργία θεματικών Ομάδων Εργασίας, που αποτελούνται από μέλη και στελέχη της Αρχής, για τον συντονισμό των εργασιών και τη διαμόρφωση προτάσεων σε επιλεγμένους τομείς προτεραιότητας, που επί του παρόντος αναφέρονται :

- στην «πρώιμη και έγκαιρη εκπαιδευτική παρέμβαση»
- στην «Ανώτατη Εκπαίδευση»
- στη «φυσική προσβασιμότητα»
- στην «υγεία»
- στον «τουρισμό, στον πολιτισμό και στον αθλητισμό».

Επίσης, με μια σειρά γνωμοδοτήσεων, μετά από προσκλήσεις συναρμόδιων Υπουργείων, αλλά και με γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας, η Αρχή έχει παρέμβει στην εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στα άτομα με αναπηρία, καταθέτοντας συγκεκριμένες προτάσεις. Ενδεικτικά αναφέρω τη συμβολή της Αρχής στη διαμόρφωση του νέου νόμου-πλαισίου 4957/2022 του Υπουργείου Παιδείας και

Θρησκευμάτων για την Ανώτατη Εκπαίδευση, και τις παρεμβάσεις για την ισότιμη συμμετοχή των Ατόμων με Αναπηρία στην πολιτική ζωή και την ισότιμη πρόσβασή τους στην εκλογική διαδικασία.

Η Αρχή συνεργάζεται στενά με τον Συντονιστικό Μηχανισμό του ν. 4488/2017 για όλα τα θέματα αρμοδιότητάς της. Ως καρπό αυτής της συνεργασίας, ενδεικτικά αναφέρω τη σχεδίαση, υλοποίηση και λειτουργία της υποδειγματικά προσβάσιμης ψηφιακής πύλης της δημόσιας διοίκησης «amea.gov.gr».

Δεύτερον, θα ήθελα να αναφερθώ στον όρο καθολική προσβασιμότητα. Μάλιστα αξίζει να επισημάνω ότι η ψηφιακή διάσταση του όρου αυτού ξεκίνησε ως μία τεκμηριωμένη Ελληνική πρόταση, καταγεγραμμένη στη βιβλιογραφία από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η οποία καθιερώθηκε έκτοτε διεθνώς.

Καθολική προσβασιμότητα είναι η επί ίσοις όροις πρόσβαση όλων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον, στις μεταφορές, στις επικοινωνίες, στην ενημέρωση και στις ψηφιακές υπηρεσίες και εφαρμογές, που λαμβάνει υπόψη κάθε αναπηρία και εγγυάται σε όλους το αυτονόητο δικαίωμα συμμετοχής σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής. Η καθολική προσβασιμότητα, αποτελεί από το 2006 επιταγή της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (στο Άρθρο 9), την οποία η χώρα μας έχει κυρώσει διά του ν. 4074/2012.

Ως τρίτο και τελευταίο θέμα επιτρέψτε μου να αναφέρω την αναγκαιότητα αντιμετώπισης μιας τεράστιας πρόκλησης που αφορά στο δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να έχουν πρόσβαση στο αναδυόμενο ψηφιακό περιβάλλον, ένα θέμα που μας απασχολεί ερευνητικά επί 4 δεκαετίες.

Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται – και έχει προταθεί από την Αρχή, η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οργανωτικού και τεχνικού πλαισίου που θα εξασφαλίζει την καθολική πρόσβαση στις ψηφιακές εφαρμογές και υπηρεσίες, καθορίζοντας αρχές και οδηγίες για τη σχεδίαση και υλοποίησή τους, αλλά και παρέχοντας κατάλληλα εργαλεία για τη διευκόλυνση της συμμόρφωσης με τις οδηγίες προσβασιμότητας. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορέσει να γεφυρωθεί το μεγάλο χάσμα που παρατηρείται σήμερα μεταξύ της υπάρχουσας νομοθεσίας και της θετικής πολιτικής βούλησης από την μιά, και της έλλειψης πραγματικής προσβασιμότητας από την άλλη, όπως διαπιστώνεται στην πράξη. Σύμφωνα με μια τελευταία έρευνα, το 96% των ιστότοπων δεν είναι προσβάσιμοι, παρόλο που η προσβασιμότητά τους αποτελεί υποχρέωση στο πλαίσιο της υφιστάμενης εθνικής νομοθεσίας – η οποία απορρέει από τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές οδηγίες, καθώς και από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Το ζήτημα αυτό αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία και ενδιαφέρον, αν λάβουμε υπόψη τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και ειδικότερα την ανάπτυξη εφαρμογών και υπηρεσιών τεχνητής νοημοσύνης οι οποίες δημιουργούν νέες προκλήσεις για την επίτευξη καθολικής ψηφιακής προσβασιμότητας. Μάλιστα, η ακολουθούμενη μεθοδολογία ανάπτυξης τέτοιων συστημάτων μπορεί να εμπεριέχει επιπλέον κινδύνους όπως είναι η *αλγοριθμική μεροληψία* κατά διαφόρων κοινωνικών ομάδων, στις οποίες συγκαταλέγονται τα άτομα με αναπηρία και οι ηλικιωμένοι, είτε λόγω του τρόπου άντλησης των δεδομένων των συστημάτων αυτών, είτε επειδή αντανακλούν τις προτεραιότητες και τις αξίες των δημιουργών τους. Στο πλαίσιο αυτό, το ζητούμενο είναι η εφαρμογή μιας νέας προσέγγισης, της *Ανθρωποκεντρικής Καθολικής Σχεδίασης Τεχνητής Νοημοσύνης* που προάγει τη συμπεριληπτικότητα, που υιοθετεί τις αρχές και οδηγίες ψηφιακής προσβασιμότητας και που μεριμνά για την ακεραιότητα των αλγοριθμικών αποφάσεων, τη δικαιοσύνη και τη διαφάνεια ενός συστήματος Τεχνητής Νοημοσύνης προς όλους τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

Κλείνοντας, θα ήθελα να τονίσω ότι για να αντιμετωπιστεί ουσιαστικά και αποτελεσματικά η ανάγκη για ένα καθολικά προσβάσιμο ψηφιακό περιβάλλον, είτε αυτό αφορά στις σημερινές τεχνολογίες, είτε στις νεότερες που θα εμφανιστούν στο προσεχές μέλλον, θα πρέπει η συμπερίληψη να μην αποτελεί μια εκ των υστέρων προσπάθεια συμμόρφωσης σε νομικές επιταγές - η οποία άλλωστε καταλήγει πολλές φορές να είναι ατελέσφορη. Αντιθέτως, απαιτούνται κατάλληλες θεσμικές, εκπαιδευτικές και τεχνολογικές παρεμβάσεις που αφορούν πρόνοιες ήδη από την αρχική φάση της σχεδίασης όλων των ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο αυτό, και στην παρούσα συγκυρία, υπάρχει η ευκαιρία η Ελλάδα να πρωτοπορήσει διεθνώς σε αυτόν τον μείζονος σημασίας τομέα, επειδή φαίνεται ότι διαθέτει τόσο την πολιτική βούληση όσο και την απαιτούμενη τεχνογνωσία.

Σας ευχαριστώ θερμά για την προσοχή σας.